

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Katrin Piirak, Maria Napp
ÕPETAJATE ARVAMUSED WALDORFI- JA REGGIO EMILIA PEDAGOOGIKATE
ROLLIST VABAMÄNGU TOETAMISEL LASTEAIAS
Bakalaureusetöö

Juhendaja: alushariduse nooremlektor Heily Raska

Tartu 2026

Kokkuvõte

Õpetajate arvamused Waldorfi-ja Reggio Emilia pedagoogikate rollist vabamängu toetamisel lasteaias

Lasteaedades jääb vabamängule sageli vähe aega, kuna eelistatakse struktureeritud õppetegevusi ning õpetajad tunnevad ebakindlust vabamängu teadlikul rakendamisel. Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada õpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikat rakendavates rühmades. Selleks viidi kaheksa lasteaiatõpetajaga läbi poolstruktureeritud intervjuud ning andmeid analüüsiti kvalitatiivselt. Uuringust selgus, et mõlemas pedagoogikas peetakse vabamängu oluliseks lapse arengu toetajaks ning hindamise vahendiks. Samuti rõhutatakse lapse iseseisvust, loovust, suhtlemisoskusi ning õpetaja ja keskkonna tähtsust. Valmismänguasjade asemel eelistatakse loovaid materjale. Uuringu tulemused osutasid vajadusele, et õpetaja professionaalses töös on oluline vabamängu teadlik ja eesmärgipärane rakendamine ning selle väärtustamine.

Võtmesõnad: vabamäng, lasteaiatõpetajad, Waldorfpedagoogika, Reggio Emilia pedagoogika, lasteaed

Abstract

Teachers' opinions on the role of Waldorf and Reggio Emilia pedagogies in supporting free play in kindergartens

Free play in kindergartens is often limited due to the preference for structured activities and teachers' uncertainty about its purposeful implementation. This bachelor's thesis aimed to examine teachers' views on the role of free play in child development in Waldorf and Reggio Emilia groups. Data were collected through semi-structured interviews and analysed qualitatively. The results indicate that in both pedagogies, free play is regarded as an important support for child development and as an assessment tool. It fosters children's independence, creativity, and communication skills, while emphasizing the role of the teacher and the environment. Creative materials are preferred over ready-made toys. The results highlight the need for the conscious and purposeful implementation and valuing of free play in teachers' professional practice.

Keywords: free play, kindergarten teachers, Waldorf pedagogy, Reggio Emilia pedagogy, kindergarten

Sisukord

Sissejuhatus	4
Teoreetiline ülevaade	5
Mängu olemus	5
Vabamängu olemus	6
Vabamäng Waldorfpedagoogikas	6
Vabamäng Reggio Emilia pedagoogikas	7
Töö eesmärk ja uurimusküsimused	8
Metoodika.....	8
Valim.....	8
Andmekogumine	9
Andmeanalüüs	10
Tulemused	11
Waldorfrühma lasteaiaõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule.....	11
Reggio Emilia rühma lasteaiaõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule	14
Sarnasused ja erinevused Waldorfi- ja Reggio Emilia rühma lasteaiaõpetajate arvamustes vabamängu rollist lapse arengule	16
Arutelu.....	18
Töö piirangud ja soovitusel	21
Tänuõnad	22
Autorsuse kinnitus.....	22
Kasutatud kirjandus.....	23

Lisad

Lisa 1. Kiri lasteaia õpetajatele

Lisa 2. Intervjuuplaan

Lisa 3. Intervjuu väljalõige QCAmapi keskkonnast

Lisa 4. Koodidest kategooriate moodustamine QCAmapi keskkonnas

Lisa 5. Uurimusküsimused ja kategooriad

Lisa 6. Uurimusküsimusest tulenevate kategooriate ja alamkategooriate tekkimine.

Sissejuhatus

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus ja keskne õppimisviis, mille kaudu kujunevad lapsel üldoskused, sotsiaalne pädevus ning eri õppe- ja kasvatustegevuste aluseks olevad teadmised ja oskused (Alushariduse riiklik õppekava..., 2025). Mängides omandab ja kinnistab laps uusi teadmisi, kogemusi ja õpioskusi. Õppimine läbi mängu on lapse jaoks turvaline ja sobivaim viis, kus kõige olulisem on lapse aktiivne osalemine (Ugaste *et al.*, 2009).

Lapsed mängivad lasteaias sageli mitut mänguliiki korraga (Ugaste *et al.*, 2009), mistõttu võib olla keeruline täpselt määratleda, millise mänguliigiga täpsemalt tegemist on. Mängud liigitatakse loov- ehk vabamängudeks ning reeglitega mängudeks. Vabamäng on lapse algatatud ja organiseeritud tegevus, samas, kui reeglitega mängudes on kindlaks määratud reeglid ja ülesehitus (Ugaste & Tuul, 2010). Vabamäng võib hõlmata rolli- ja kujutlusmängu ning sisaldada laste endi loodud kokkuleppeid (Haridussõnastik, *s.a*). See pakub lapsele võimalusi loovaks ja iseseisvaks tegutsemiseks nii siseruumides kui ka õues (Kurnia *et al.*, 2024). Vabamäng võimaldab õpetajal jälgida ja analüüsida lapse arengut, kuna hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist (Alushariduse riiklik õppekava..., 2025).

Vabamängu rakendamisel lasteaias esineb siiski mitmeid väljakutseid. On leitud, et õpetajad ei oska vabamängu enda töös piisavalt ära kasutada ning lastel pole selleks piisavalt aega, kuna lasteaia päev on täiskasvanute poolt liigselt struktureeritud (Kusma, 2022). Vabamängu kontekstis on oluline ka õpetaja roll (Niilo & Kikas, 2008). Õpetajakesksed pedagoogilised lähenemised võivad piirata laste valikuvabadusi, rõhutades pigem teadmiste omandamisele ja koolivalmiduse saavutamisele (Neudorf *et al.*, 2017). Sellest tulenevalt on üha enam rõhutatud lapsest lähtuvate ja mängupõhisete lähenemiste olulisus, mis toetavad lapse iseseisvust, aktiivset osalemist ning terviklikku arengut (Patton & Winter, 2022).

Koolieelsed lasteasutused toetavad lapse arengut koostöös perega, arvestades iga lapse individuaalsust ning pakkudes õppimisvõimalusi. Lasteaiad jagunevad munitsipaal- ja eralasteaedadeks (Tartu koolieelsed..., 2023), mis võivad erineda nii korralduse kui ka pedagoogiliste lähenemiste poolest, sealhulgas vabamängu käsitluses. Vabamängu on uuritud Kusma (2022) poolt, kes leidis, et vabamäng on oluline lapse arengus, kuid lapsed saavad vabamängu mängida üha vähem. Samas puuduvad uuringuid, mis käsitleksid vabamängu teiste pedagoogiliste lähenemistega lasteaedades, näiteks Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikat rakendavates rühmades.

Waldorflasteaed lähtub põhimõttest, et lapse arengut toetab kõige paremini iseseisvalt algatatud vabamäng (Deluca *et al.*, 2019), kus lapsed saavad ennast välja elada (Gustavson, 2019). Reggio Emilia lasteaias on lapsest lähtuv suund ning lastele luuakse vabamänguks “sada keelt” pakkuv keskkond, mis tähendab, et on erinevaid viise eneseväljenduseks, õppimiseks ja maailma avastamiseks (Pukk & Alunurm, 2014).

Käesolev bakalaureusetöö keskendub õpetajate arvamustele vabamängu rolli kohta lasteaias. Töö käsitleb, kuidas õpetajad mõistavad vabamängu tähendust Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikates ning kuidas need lapsest lähtuvad lähenemised toetavad laste arengut ja kogemuste kujunemist. Lasteaia õppetegevused on muutunud järjest pikemaks ja sisutihedaks, viidates kooliks valmistumisele (Kusma, 2022; Neudorf *et al.*, 2017). Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada õpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikat rakendavates rühmades.

Teoreetiline ülevaade

Mängu olemus

Mäng on lapsee lahusamatu ja mitmetahuline osa, mis pakub lapsele rõõmu, toetab arengut ning võimaldab tal maailma loovalt mõtestada (Fisher, 2006). Vögotski (2016) järgi tegutseb laps mängus fantaasiamaailmas, seadmata teadlikke eesmärke, mistötu erineb mäng teistest tegevustest (Saar, 1997) ning on tihedalt seotud lähima arengu tsooniga. Mäng on loomulik ja paindlik tegevus, mille sisu saab laps ise kujundada - ta tegutseb mängujuhina ning annab esemetele ja olukordadele uusi tähendusi (Ugaste, 2005). Samal ajal on mäng universaalne ja mitmekesine nähtus, mis peegeldab lapse erinevaid oskusi ning võib toimida kohanemise vahendina (Sutton-Smith, 1997).

Mängul on suur roll sotsiaalsete, käitumuslike ja kognitiivsete võimete arendamisel (Irvin, 2017). Mäng arendab tähelepanu, mälu, mõtlemist ja kujutlusvöimet, mis kõik toetavad loovmõtlemist ja fantaasia arengut (Nugin, 2013). Samuti toetab mäng keelelist arengut, kuna laps väljendab oma mõtteid ja kujutleb puudevaid olukordi (Irvin, 2017; Ugaste, 2005). Sotsiaalses plaanis öpib laps teistega suhtlema, rolle jagama ning konflikte lahendama, mis arendab koostööoskust (Niilo & Kikas, 2008; Ugaste, 2005; Ugaste *et al.*, 2009; Sutton-Smith, 1997).

Lasteaia mängukeskkonna kujundamisel peab arvestama, et lapsel oleks võimalus mängida looduslike materjalidega (Gustavson, 2019), valmis-ja sümboolsete mänguasjadega ja vahel ilma esemeteta fantaasiamaailmas (Irvin, 2017; Ugaste, 2005). Laps peaks saama

osaleda nii õppemängudes, reeglimängudes kui ka loov- ehk vabamängus (Ugaste *et al.*, 2009). Soomes, Taanis ja Saksamaal rõhutatakse lapse arengus vabamängu tähtsust, kus lapsed õpivad mängu kaudu ja ilma juhendamiseta (Majumdar, 2020).

Vabamängu olemus

Loovmängud ehk vabamängud on laste algatatud tegevused, mille käigus laps valib ise sobiva teema, vahendid ja sisu. Vabamängud jagunevad rolli-, lavastus- ja ehitismängudeks.

Õppemängud muutuvad vabamängudeks siis, kui need pakuvad lapsele huvi ja reeglid on arusaadavad. (Ugaste *et al.*, 2009). Uuringud näitavad, et vabamängu väikelapse eas toetab lapse neuroloogilist arengut, aktiveerides ajutüve ning luues ajukoorele soodsad tingimused õppimiseks, on oluline võimaldada lapsel iseseisvat tegutsemist (Gustavson, 2019).

Vabamäng toimib õppimisviisina, mis soodustab laste emotsionaalset arengut, eneseväljendust, sotsiaalsete oskuste kujunemist ning suurendab nende iseseisvust, kaasatust ja sisemist motivatsiooni (Ahmed *et al.*, 2023). Lastele omaalgatusliku mängu võimaldamine ja selleks piisava aja andmine toetab laste uudishimu, kujutlusvõime ja loovuse arengut (Elkind, 2008). Eriti on oluline õues toimuv vabamäng, kus liikumistegevused, nagu jooksmine, ronimine ja kõndimine, arendavad motoorseid oskusi ning suurendavad laste füüsilist aktiivsust (Kurnia *et al.*, 2024; Razak *et al.*, 2018).

Vabamängu keskne tingimus on lapse vabadus ja omaalgatuslikkus, kuna mäng ei tohi olla lastele pealesurutud või täiskasvanute poolt liigselt kontrollitud. Sellises keskkonnas õpivad lapsed arvestama teistega, lahendama konflikte, reguleerima emotsioone ning kujundama empaatiat (Gray, 2018). Samas ei välista see õpetaja rolli olulisust, sest õpetaja toetab laste õppimist kogu mänguprotsessi vältel nii enne mängu, selle ajal kui ka pärast seda (Wickstrom & Pyle, 2024). Uuringud näitavad, et õpetaja roll vabamängus on olla suunaja ja toetaja, kes loob turvalise keskkonna ning aitab kaasa lapse loovuse ja sisemise arengu kujunemisele (Ahmed *et al.*, 2023).

Vabamäng Waldorfpedagoogikas

Waldorfpedagoogika on saanud alguse Saksamaalt ja selle looja on Rudolf Steiner (Aljabreen, 2020). Steiner rõhutas, et Waldorfpedagoogikas toimub õppimine lapse isikliku kogemuse kaudu, toetades eneseväljendust, sotsiaalset arengut ja individuaalsust kunstiliste tegevuste ning lapsekeskse lähenemisel kaudu (Deluca *et al.*, 2019; Steiner, 2025).

Waldorfpedagoogikas hinnatakse kõrgelt vabamängus laste kujutlusmängu kui laste vajadust

oma elus kogetut paremini mõista ja muuta need isiklikus osaks enda elus (Deluca *et al.*, 2019).

Lasteaias pakutakse lastele võimalust viibida täiskasvanute seltsis, kes annavad positiivset eeskujut, loovad turvalise ja eakohase keskkonna. Samuti võimaldavad piisavalt vabamängu läbi kujutlusvõimet arendavate vahenditega (Gustavson, 2019). Waldorflasteaias on tähtis, et mänguks oleks piisavalt aega ja see on ettenähtud päevaplaanis (Gustavson, 2019); lastel on vabadus valida tegevusi ja tegutseda omas tempos (Becker *et al.*, 2023). Mängukeskkond ei ole rangelt struktureeritud, lapsed loovad mängualad ise mängu käigus (Kodsi, 2020).

Igale lapsele leitakse sobiv tegevus, kuid täiskasvanu otseselt mängu ei sekku. Täiskasvanud on laste juures ja tegutsevad taustal, näiteks teevad erinevaid majapidamistöid või käelisi tegevusi (Sobo, 2014). Eesmärk on, et laps tunneks nende tegevuste vastu loomulikku huvi ja kaasaks need oma vabamängu (Gustavson, 2019). Õpetajad arvavad, et eelkoolieas lapsed õpivad alles enda keha ja vaimu tundma ning seetõttu on oluline, et lapsed ei puutuks liiga vara kokku ekraanide või akadeemilise õppimisega. Selle asemel tuleks neil kogeda maailma rahulikus tempos, loovas keskkonnas ja läbi vabamängu (Sobo, 2014; Becker *et al.*, 2023).

Vabamäng Reggio Emilia pedagoogikas

Reggio Emilia pedagoogika on pärit Itaaliast ja selle loojaks on nimetatud Loris Malaguzzi, kelle arvates oli oluline, et laps saaks avastada, leiutada, katsetada ja mängida. Malaguzzi rõhutas, et laps väljendab oma mõtteid ja kogemusi mitmel erineval viisil, näiteks liikumise, kunsti, keele ja mängu kaudu (Pukk & Alunurm, 2014). Reggio Emilia pedagoogikas on kesksel kohal laste õigused, õpetaja professionaalne roll ja kogukonna panus lapse haridusse (Aljabreen, 2020). Samuti on olulised laste suhted ning nende aktiivne osalemine õppeprotsessis (Deluca *et al.*, 2019). Olulisel on projektipõhine tegutsemine, õppimise nähtavamaks tegemine ning selle dokumenteerimine (Becker *et al.*, 2023).

Reggio Emilia pedagoogika on suunatud eelkooliealistele lastele, kus väärtustatakse mängulist ja rõõmsat õhkkonda ning nii rolli- kui ka fantaasiamänge (Aljabreen, 2020). Lasteaias luuakse lastele tegutsemisnurgad, kuhu on lisatud erinevaid detaile, mis panevad lapse fantaasia tööle ja rikastavad vabamängu. Sellest tulenevalt on valmismänguasju vähe (Pukk & Alunurm, 2014). Vabamäng ja juhendatud mäng on Reggio Emilia pedagoogikas kesksel kohal. Lastel lubatakse ise valida materjale, tegevusi või kellega soovitakse suhelda

(Aljabreen, 2020). Mitmekesine keskkond pakub lapsele võimalusi avastada, mängida ja tegutseda iseseisvalt, et laps saaks õppida läbi enda kogemuste (Pukk & Alunurm, 2014).

Töö eesmärk ja uurimusküsimused

Käesoleva bakalaureusetöö autorid on õpetajatena töötades kogenud, et lasteaedades ei jää vabamängule piisavalt aega. Põhjuseks on ühelt poolt soov suurendada struktureeritud õppetegevuste osakaalu ning teiselt poolt õpetajate ebakindlus vabamängu teadlikul rakendamisel (Kusma, 2022; Neudorf *et al.*, 2017). Selline olukord vähendab laste võimalust õppida neile loomupärasel viisil - mängu kaudu. Seetõttu on üha olulisem uurida mängupõhiseid ja lapses lähtuvaid pedagoogikaid ning mõista õpetajate arusaamu vabamängu tähtsusest. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada õpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikat rakendavates rühmades. Järgnevalt on toodud eesmärgist lähtuvalt uurimusküsimused, millele antud töös tuginetakse.

1. Milline on Waldorfrühma lasteaiaõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule?
2. Millised on Reggio Emilia rühma lasteaiaõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule?
3. Millised sarnasused ja erinevused ilmneseid Waldorfi- ja Reggio Emilia rühma lasteaiaõpetajate arvamustes vabamängu rolli kohta lapse arengus?

Metoodika

Valim

Uuringu valimi moodustasid lasteaiaõpetajad, kes töötasid 2025/2026 õppeaastal lasteaedades, kus kasutatakse Waldorfpedagoogikat või Reggio Emilia pedagoogikat. Uurijad kasutasid sihipärast valimit ehk ettekavatsetud valimit (Õunapuu, 2014), sest uurijatel oli vaja valida osalejad teadlikult ja vastavalt uurimiseesmärgile (Beilman & Rämmer, 2025). Uurijad seadsid kriteeriumiks, et õpetajatel oleksid erialased professionaalsed teadmised ja kogemused nende pedagoogikate rakendamisel.

Uurijad kaasasid kummastki pedagoogikast neli lasteaiaõpetajat, kokku kaheksa õpetajat. Seitse õpetajat leiti mugavusvalimi alusel, kasutades isiklikke kontakte. Üks õpetaja vastas lasteaia meilile saadetud üleskutsel osaleda uuringus (lasteaia õpetajatele saadetud kiri on lisas 1). Uuringus osalejatele tutvustati uurimuse pealkirja, anti ülevaade eesmärgist ja intervjuu sisust. Valimis osalenutele selgitati, et tagatakse nende konfidentsiaalsus ning

uuritavad andsid nõusoleku kasutada nende vastustest pärinevaid väljavõtteid või tsitaate pseudonüümi kasutades.

Andmekogumine

Andmekogumiseks kasutati intervjuud, kuna uurijad soovisid teada saada lasteaiaõpetajate arvamusi vabamängu rakendamisel. Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud, mille kava on leitav lisast 2. Sellest tulenevalt oli uurijatel ettevalmistatud küsimused, mida nad soovisid küsida ning vajadusel said uurijad küsida täpsustavaid lisaküsimusi, kuna selline lähenemine toetab paindlikku ja põhjalikku andmekogumist (Lepik *et al.*, 2025).

Lasteaiaõpetajatega viidi läbi intervjuud eelnevalt kokkulepitud ajal ja neile sobivas kohas. Intervjuud toimusid 2026. aasta jaanuari- ja veebruarikuu jooksul. Uuritavatelt küsiti luba intervjuu salvestamiseks. Kõik intervjuudes osalenud õpetajad andsid loa oma vastuste tsiteerimiseks. Intervjuud viisid läbi kaks uurijat, üks esitas küsimusi ja teine tegi vajadusel märkmeid. Intervjuud salvestati kahe erineva telefoni helisalvestuse rakenduse abil. Salvestused kustutatakse pärast bakalaureusetöö kaitsmist. Uurijad ei küsinud uuritavatelt isikuandmeid, et tagada nende anonüümsus ja vältida võimalikku tuvastamist. Intervjuudele määrati kohe pseudonüümid ning helisalvestustele ja transkriptsioonidele oli ligipääs ainult uurimustöö autoritel, tagades andmete konfidentsiaalsuse ja vastavuse Hea Teadustava kokkuleppele (Tartu Ülikooli..., 2023).

Intervjuuplaan koosnes kolmest osast: sissejuhatavad küsimused, Waldorfpedagoogiga/ Reggio Emilia pedagoogikaga seotud teemad ning lühike kokkuvõte. Intervjuus oli kokku 18 põhiküsimust, lisaks 19 lisaküsimust. Intervjuu küsimuste koostamisel lähtuti uurimustöö eesmärgist ning püstitatud uurimusküsimustest. Sissejuhatavad küsimused aitasid luua vabama õhkkonna ning uurijad soovisid saada teada lasteaiaõpetaja haridustaset, töökogemust ja rühma töökorraldust. Teise osa küsimused puudutasid Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikate lähenemist vabamängule. Peamiselt olid küsimused suunatud vabamängus arenevatele oskustele, õpetaja rollile ja vabamängu olulisusele. Kolmandas osas olid uurijatel kokkuvõtvad küsimused ja soovi korral said intervjuueeritavad oma vastuseid täiendada („Kas sooviksite veel midagi lisada?“).

Esimene intervjuu oli prooviintervjuu, et vajadusel muuta või lisada küsimusi. Prooviintervjuu transkribeeriti ja uurijad leidsid, et intervjuu kavas ei olnud vaja muudatusi teha. Seetõttu kasutati ka esimese intervjuu andmeid. Kõige lühem intervjuu kestis 17.39 minutit ja kõige pikem intervjuu kestis 38.54 minutit. Teised intervjuud jäid nende aegade vahemikku ning intervjuu keskmine pikkus oli 26.53 minutit.

Andmeanalüüs

Intervjuude analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. See on uurimismeetod, mille abil uuritakse tekstide sisu ja tähendusi süstemaatiliselt, keskendudes nende mõttelisele ja kontekstilisele poolele, mitte pelgalt sõnade loendamisele (Kalmus *et al.*, 2015). Analüüs koosnes kolmest etapist.

Esimeses etapis laeti intervjuude helisalvestid Tekstiks.ee keskkonda, mis on TTÜ kõnetehnoloogia labori kõnetuvastuse teenus (Kõnetuvastus ehk kõne tekstiks, *s.a.*). Selles internetikeskkonnas intervjuud transkribeeriti tekstiks. Helisalvestid kuulati üle ja teksti parandused transkribeeriti käsitsi. Uurijad pidasid oluliseks, et intervjuude sisu tuleks võimalikult täpselt esile. Seega nad ei pidanud kinni grammatikareeglitest. Lisaks muudeti intervjuude rääkijate nimetused koodideks (näiteks W1 – Waldorf 1. intervjuu). Transkriptsioonide kogupikkus oli 42 lehekülge ning keskmine pikkus oli viis lehekülge.

Teises etapis alustati kodeerimisega, kus usaldusvääruse suurendamiseks kasutati kaaskodeerimist, mille käigus uurijad kodeerisid andmeid teineteisest sõltumatult. Seejärel võrreldi tulemusi ja erinevate arvamuste korral arutasid uurijad kuni konsensuseni saavutamiseni. Kodeerimiseks kasutati QCMap keskkonda (näide kodeerimisest lisas 3). Sinna lisati transkribeeritud tekstifailid, millest hakati otsima tähenduslikke üksuseid (sõnad, laused, fraasid). Otsimisel toetusid uurijad enda töö uurimusküsimustele. Analüüsi käigus tekkis esimese ja teise uurimusküsimuse alla kolm kategooriat ja üksteist alamkategooriat, need on välja toodud tulemuste osas. Kõik saadud tulemused on toodud välja lisas 4. Häta jäämisel arutasid uurijad koodide nimetamise üle bakalaureusetöö juhendajaga, kes aitas koodide nimetusi muuta korrektsemaks.

Kolmandas etapis laaditi koodid MS Excel programmi kaudu alla ja prinditi välja. Peale seda märkisid uurijad erinevad teemad eri värvidega ära ja lõikasid tähenduslikud üksused lahti. Seejärel vaadati koodid üle ja grupeeriti sarnaste tunnuste alusel (lisas 5 on uurimusküsimused ja kategooriad). Usaldusvääruse suurendamiseks vaadati teisel päeval kõik kategooriad üle ning vajadusel tehti muudatusi. Lisaks paluti juhendajal enne tulemuste kirjutamist kategooriad üle vaadata, et töö sisu oleks üheselt mõistetav. Esimese ja teise uurimusküsimuse tulemusi kirjutades tugineti kolmele kategooriale ja üheteistkümnele alamkategooriale. Kolmanda küsimuse tulemusi kirjutades tugineti kahe esimese küsimuste tulemustele. Neid võrreldi omavahel ning otsiti sarnasusi ja erinevusi.

Tulemused

Käesoleva uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada õpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikat rakendavates rühmades. Järgnevalt esitatakse saadud uurimustulemused uurimusküsimuste kaupa. Lisas 6 on esitatud joonis uurimusküsimuste ja kategooriate kohta. Tekkinud kategooriad on esitatud tekstis lõikude ees paksus kirjas. Tulemuste ilmestamiseks kasutatakse näiteid intervjuude vastustest. Tsitaadid on välja toodud kaldkirjas ja nende lõppu on märgitud neile vastavad pseudonüümid (näiteks R1 – Reggio Emilia 1. intervjuu). Välja jäetud osad on märgitud ümarsulgudega, mille vahel on kolm punkti: (...).

Waldorfrühma lasteaiaõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule

Andmeanalüüsi käigus moodustus uurimusküsimuse *Millised on Waldorfrühma lasteaiaõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule?* alla kolm kategooriat: õpetaja roll, probleemid ja väljakutsed ning vabamäng üldoskuste toetajana.

Õpetaja roll. Uurijad sõnastasid kolm alamkategooriat: õpetaja ülesanne, vahendid ja keskkond ning vabamängu olulisus Waldorffis. Õpetaja ülesandes töid intervjueritavad enim välja juhendaja rolli.

Ma natukene annan neile ideid kui vaja, aga ma nagu teadvustan (...) endale, et ma ei oleks liiga juhtiv seal. Et muidu nad harjuvad sellega ära ja see on mugav, kui õpetaja kogu aeg ütleb ette. (W3)

Õpetajad suunavad ja juhendavad neid lapsi, kes ei oska leida omale mängu, jäävad mängus hätta või puuduvad vajalikud mänguoskused. Samuti olulisteks õpetaja ülesanneteks mainiti keskkonna loojat ja eeskujut. Õpetaja loob lastele sobiva keskkonna ning vajadusel kohandab seda päeva jooksul. Laste mängu ajal on õpetaja lastele eeskujuks enda igapäevategevustega. Õpetaja jälgib lapsi ja proovib võimalikult vähe sekkuda laste tegevusse.

Vahendites ja keskkonnas töid õpetajad peamisteks materjalideks looduslikud ja päriselulised vahendid.

Või me oleme valinud sinna just sellised, mis on nagu väga tõetruud asjad, päriselulised asjad, mis ei ole nagu, nagu mänguasjad (...). (W4)

Õpetajad töid välja, et neil puuduvad või on vähesel määral valmismänguasju. Keskkond on kujutatud rahulike toonidega ja kodusena. Ruum on jaotatud erinevateks tegevus- ja mängunurkadeks ning magamistuba on avatud vabamängu ajal. Lisaks mainiti ka erinevaid tekstuure, et stimuleerida laste meeli.

Vabamängu olulisus Waldorfpedagoogikas toodi välja lastele arenemiseks aja andmist ja õppimist läbi mängu. W4 tõi välja, et mäng on kõige alus, kus laps areneb ning saab ise luua, mõelda, otsustada ja kaaslastega arvestada. W2 ütles, et vabamängus arenevad õppimiseks olulised oskused nagu näiteks tähelepanu ja keskendumine, milleta ei saa laps tulemuslikult õppetöös osaleda. Selleks, et lapsed saaksid tõhusalt õppida on neil vaja kogemust, kuhu rajada uued teadmised.

Probleemid ja väljakutsed. Uurijad sõnastasid kolm alamkategoriat: vabamängu puudus, väljakutsed vabamängu korraldamisel ja mujalt lasteaiast tulnud lapse kohanemine. Vabamängu puudus peegeldub laste käitumises. W1 ütles, et lapsed muutuvad agressiivseks ja kärsituks. W2 viitas sellele, et lapsed on rahutud ja lähevad kergesti omavahel tülli. Õpetajad tõstsid esile, et vabamängu vähesus nii rühmas kui ka õues on lastele suur koormus.

Õpetajate peamiseks väljakutseks vabamängu korraldamisel oli laste oskuste või teadmiste puudus. W3 mainis, et lastel peab olema praktilist kogemust igapäevaelus, et sedasama ka mängida enda mängudes. Lapsed ei oska iseseisvalt mängida või ei tea, mida mängus teha. Lapsed tekitavad segadust, kuna neil puudub kogemus ja idee, mida edasi teha. Toodi välja ka laste ülestimuleeritus välisest keskkonnast ja sobivate vahendite nappus, millega saaksid lapsed enda jõudu rakendada.

Õpetajad tõid välja, et teisest lasteaiast tulnud lapsel on raskusi kohanemisega. Lapsel puuduvad vajalikud oskused või teadmised mängimiseks.

Ta ei oska algul üldse mängida. Et seda mänguaega on väga vähe tavasüsteemis ja nad ei oska loovalt mängida, nad ütlevadki, aga mul ei ole millegagi mängida (...).

(W1)

Neil on raskusi mitte valmismänguasjadega mängimisel, mänguideo leidmisel ja nad on harjunud tegutsema kellegi juhendamise järgi. Veel toodi välja, et kohanemiskeskkused puuduvad nendel lastel, kellel on kodus sarnased põhimõtted.

Vabamäng üldoskuste toetajana. Uurijad sõnastasid viis alamkategoriat: sotsiaalne areng, loovus ja kujutlusvõime, emotsionaalne heaolu, uurimisoskus ja loomulik uudishimu ning kõige enam arenevad oskused. Sotsiaalses arengus tõid õpetajad välja, et läbi vabamängu õpivad lapsed omavahelist suhtlust.

Kus ta saab ise luua ja ise teha ja ise mõelda ja ise otsustada ja kaaslastega arvestada. (W4)

Lapsed saavad ise otsustada, väljendada enda soove, arvestada teistega ja luua omavahel kokkuleppeid. Õpetajad mainisid, et lapsed saavad ka hakkama tekkinud konfliktidega. W4 ütles, et lapsed on juba nii osavad, et nad pakuvad ise kõiki neid variante välja, et kuidas saab

selle olukorra lahendamiseks. Tihtipeale pole vaja, et õpetaja sekkuks. Veel mainisid õpetajad, et suuremad lapsed õpetavad väiksemaid ja ka vastupidi.

Loovuse ja kujutlusvõime peamiseks arendajaks tõid õpetajad välja mänguasjad, mis ei ole valmis. W1 ütles, et lapse loovus areneb kõige paremini, kui lapsele ei anta ette valmis mänguasju. Kõige paremateks vahenditeks on näiteks looduslikud materjalid, seemned, klotsid või kivid. Lapsed leiavad endale mänguideid loodusest, nukuetendustest või ka niisama igavledes. Õpetajad tõid välja ka selle, et vahepeal on lastel vaja mängu loovust toetavaid elemente, kostüüme või materjale. Takistavaks teguriks toodi peres olevad arvutid, telefonid ja multifilmid, mis võtavad lapse loovuse ära.

Lapse emotsionaalse heaolu toetamises tõsteti esile lapse üldist enesejuhtimisoskust. Laps valib, millises mängus ta soovib osaleda ja kellega mängida. Lisaks toodi ka välja lapse emotsionaalset enesejuhtimist, kus laps oskab enda ja teiste emotsioone ära tunda ja vastavalt tegutseda. W4 tõi esile laste iseseisvuse ning oskuse mõista, milleks nad on valmis ja milleks mitte. Õpetajad nimetasid ka rahunemist läbi vabamängu, kus laps saab teistega suhelda ja keskenduda enda loodud mängule. Õpetajad tõid ka välja selle, et vabamäng õues rahustab last. Õues on rohkem füüsilist kui ka emotsionaalset ruumi, kus laps saab vabalt, teisi häirimata tegutseda.

Õpetajad tõid välja, et uurimisoskust ja loomulikku uudishimu toetab õues viibimine. W2 ütles, et lapsed uurivad õues ilmastikuga seotud nähtusi. Tähtis on ka õues liikumine, takistusradade ehitamine, tasakaalu hoidmise mängud kui ka ronimine. Toodi välja, et lapsed jagavad omavahel kogemusi, mida nad on näiteks kodusest keskkonnast kaasa toonud.

Õpetajad viitasid kõige enam arenevate oskuste juures kõigile õppe- ja kasvatustöö valdkondadele. Vabamängus kõige enam arenevateks oskusteks nimetasid õpetajad sotsiaalsed ja emotsionaalsed oskusi ning keele- ja kõneoskuseid.

Sotsiaalsed oskused selles suhtes, et üksteisega arvestamine, üksteise kuulamine, üksteisega rääkimine, noh, selles suhtes lapsel arenevad nagu kõik oskused, nii kõne, kõneoskused, omavahel teevad ka, ütleme sellist matemaatikat, muusikat, laulavad omavahel. Kõik, kõik oskused arenevad vabamängu ajal, lapsel. (W1)

Õpetajate sõnul suhtlevad lapsed vabamängu ajal aktiivselt ning kasutavad keelt erinevates mängusituatsioonides. Samuti toodi välja, et vabamäng toetab kognitiivsete oskuste arengut. W4 ütles, et lapsed õpivad loendamist, värve, jutustamist ja jälgimist. Ühtlasi arendab ka mõtlemist ja probleemolukordade lahendamist. Õpetajad mainisid, et lapsed on loovad ja leidlikud.

Reggio Emilia rühma lasteaiasõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule

Andmeanalüüsi käigus moodustus uurimusküsimuse *Millised on Reggio Emilia rühma lasteaiasõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule?* alla kolm kategooriat: õpetaja roll, probleemid ja väljakutsed ning vabamäng üldoskuste toetajana.

Õpetaja roll. Uurijad sõnastasid kolm alamkategooriat: õpetaja ülesanne, vahendid ja keskkond ning vabamängu olulisus Reggio Emilias. Õpetaja ülesandes toodi välja juhendaja ja jälgija rolli. R2 märkis, et õpetajana saab ta jälgida laste mõtlemisprotsessi ning teatud hetkedel lapsi suunata või pakkuda lisavõimalusi, mis aitavad protsessi sügavamaks muuta. Samuti õpetaja jälgib laste tegevust ning sekkub vajadusel, et toetada laste mõtlemist, suhtlemist või mängu arengut. Õpetajad tõid välja, et projektiteemad kasvavad välja sellest, kui õpetajad vaatlevad laste vabamängu. Ühtlasi kujundavad õpetajad keskkonda, jälgides vabamängus laste vajadusi. Õpetajad ütlesid, et lisavad mängukeskkonda erinevaid materjale, loovad vajadusel juurde ruumi ning annavad lastele piisavalt aega mängimiseks. Konfliktidesse sekkuvad õpetajad äärmisel vajadusel.

Materjalides ja keskkonnas tõid õpetajad välja, et keskkond on vabamängu toetamisel väga oluline. R2 rõhutas, et keskkond ongi see kolmas õpetaja, sest loodud keskkond on see, mis paneb lapse tegelikult mängima ja suunab, milliseid mängu laps mängib. Õpetajad ei piira ruumis kasutusalasid ja terve ruum on laste kasutada. Ruumiline vabadus ja liikumisvõimalused mängivad suurt rolli. Samuti mainisid õpetajad, et tähtis on ka see, neil oleksid rühmaruumis erinevad tegevuskeskused. Toodi välja kunstinurk, ehitusnurk aga ka peitu pugemise nurgad. Olulisteks materjalideks peetakse taaskasutatud materjale ja looduslikke materjale. Õpetajad rõhutasid ka lahtiste osakeste tähtsust. R3 märkis, et lahtised osakesed on materjalid, mis ei ütle ette, mis asi ma olen või mida ma sellega teha saan. See annab lapsele võimaluse ise välja mõelda sellele asjale oma funktsiooni ja kuidas seda kasutada. Õpetajad soovisid ka plastikmänguasjadest enda rühmas lahti saada.

Vabamängu olulisus Reggio Emilias toodi välja, et laps õpib peamiselt läbi mängu. Vabamängus saab laps õppida kõiki teadmisi ja oskusi ning laps saab väljendada enda ideid ja tunde, et teda kuulatakse. R1 rõhutas, et vabamäng on kõige lihtsam viis lastele midagi õpetada. Vabamängu saab ka õpetaja teadlikult sisse tuua erinevaid õppevaldkondi ja teemasid. Reggio Emilia pedagoogikas on tähtis lapsest lähtumine. Lapsed peavad saama võimaluse õppida ennast tundma, katsetada ning kogeda nii õnnestumisi kui ka ebaõnnestumisi. See annab lapsele tulevikuks vajalikud oskused ja enesekindluse.

Probleemid ja väljakutsed. Uurijad sõnastasid kolm alamkategooriat: vabamängu puudus, väljakutsed vabamängu korraldamisel ja mujalt lasteaiast tulnud lapse kohanemine.

Vabamängu puuduse korral märkisid õpetajad, et lapsed hakkavad küsima õpetajatelt, kuna nad mängida saavad. Vähesel vabamängu juures nimetasid õpetajad, et lapsed muutuvad närviliseks ja lähevad pingesse.

Nad on nagu tigidad või nad muutuvad (...) kurjaks, rahutuks. (R4)

Konfliktid võivad laste vahel ka kergemini tekkida, sest nad pole saanud piisavalt mängida.

Õpetajad tõid välja, et vabamängu korraldamisel on väljakutseks see, et vabamängus toimuks lapse areng. R2 tõi välja, et tema isiklikuks väljakutseks on see, kuidas süvendada mängu selliselt, et toimuks lapse jaoks astmeline areng. Õpetajatel on keeruline märgata õiget hetke, kuna on vaja arendada lastel mingit oskust või muuta mäng laste jaoks sügavamaks. Veel märkisid õpetajad, et nende jaoks on keeruline ära hoida vabamängus tekkivat segadust või kõrget mürataset.

Mujalt lasteaiast tulnud lapsed mainivad õpetajatele, et neil on vabamängus suurem vabadus.

Kui mul tuleb tunne, et ma tahaks maalida, et ma võtangi nüüd selle värvi, kalkan endale sinna aluse peale ja võtan pintsi ja paberi ja hakkan nüüd maalima, et see luba nagu ei pea tulema kuskilt mujalt, et see on nagu minu enda soov (...). (R1)

Nad võivad võtta kõiki olemasolevaid materjale ja vahendeid ning mängida kõikide laste mängudes. Õpetajad on märganud, et mujalt lasteaiast tulnud lastel on raskusi lahtiste osakestega mängimisel. R3 ütles, et need lapsed olidki õppinud objektidega mängima ning nad ei osanud toimetada nende vahenditega, mis meil rühmas on. Selliste mänguasjadega mängimine vajab harjumist, et neid loovalt kasutada.

Vabamäng üldoskuste toetajana. Uurijad sõnastasid viis alamkategoriat: sotsiaalne areng, loovus ja kujutlusvõime, emotsionaalne heaolu, uurimusoskus ja loomulik uudishimu ning kõige enam arenevad oskused. Sotsiaalses arengus tõid õpetajad välja, et vabamäng toetab laste omavahelist suhtlust. R2 tõi välja, et lapsed tahavad mängida teistega koos ehk mängusituatsioon juba tekitab selle olukorra, kus nad peavad harjutama neid oskusi. Mängu käigus peavad lapsed tegema koostööd, sõlmima kokkuleppeid ning saavad omavahel jagada mõtteid ja ideid. Veel peavad lapsed lahendama tekkinud konflikte ja enda soove väljendama. R4 ütles, et kui ta kuuleb kedagi nutmas, siis ta ei pea alati sekkuma, sest lapsed õpivad sotsiaalseid oskusi ka omavahel suheldes. Kõik mängukogemused ei pea olema positiivsed ning õpetajal ei ole vajalik iga situatsiooni puhul lapsi toetada ja juhendada.

Loovuse ja kujutlusvõime peamiseks arendajaks tõid õpetajad välja, et lapsed on loovad, kui neil ei ole valmismänguasju. See annab lapsele võimaluse ise mõelda sellele asjale välja oma funktsiooni ning kuidas seda kasutada.

Vaid me anname ikka igasuguseid materjale, mis me vähegi leiame, taaskasutus ja neid peabki seal olema nagu seinä ääres talle võtta. Et ta saab hakata seal looma.

(R4)

Lastel tulevad mänguideed rühmas leitavatest materjalidest ja lapsed loovad nende abil endale erinevaid maailmaid.

Emotsionaalses heaolus tõid õpetajad välja, et mäng on oluline koht, kus lapsed seda õpivad. Läbi mängu õpivad lapsed iseennast ja enda tundeid tundma, üksteisega arvestama ning probleeme lahendama. R4 mainis, et mida vähem on last lapsepõlves katkestatud, seda tugevamaks ikkagi see isiksus kasvab. Mängus saab laps olla tema ise ning ta saab katsetada, eksida ja uuesti proovida, kuid selle juures on oluline, et täiskasvanul on valmisolek märgata ja toetada lapse emotsionaalset eneseväljendust mängu käigus.

Uurimisoskuse ja loomuliku uudishimu peamiseks teguriteks tõid õpetajad välja, et vabamäng võimaldab lastel loomulikult teel küsimusi küsida, uurida ja katsetada.

(..) See on see koht, kus see uudishimu ja, ja uurimise osakaal hästi suurelt minu meelest kasvab, sest meil tekivad selle mängu käigus küsimused. (R2)

Läbi vabamängu saavad lapsed ise juhtida enda õppimisprotsessi. Toetatud keskkonnas on lastel võimalik iseseisvalt mõelda ja katsetada ning harjutada erinevaid oskusi.

Kõige enam arenevateks oskusteks nimetasid õpetajad sotsiaal-emotsionaalsed oskuseid. Samuti arenevad pettumusega toimetulek, eneseregulatsioon ja kujuneb enesehinnang. Õpetajad tõid ka esile, et mäng toetab ka keelelist arengut ja eneseväljendusoskust. R3 ütles, et mängus saavad lapse hääl, oskused ja mõtted rohkem välja tulla. Vabamäng arendab ka lapse iseendaks olemist ja autonoomiat. Õpetajad mainisid, et tegelikult arendab vabamäng kõiki oskusi.

Sarnasused ja erinevused Waldorfi- ja Reggio Emilia rühma lasteaiaõpetajate arvamustes vabamängu rollist lapse arengule

Kolmanda uurimusküsimusega otsisid uurijad vastust küsimusele *Millised sarnasused ja erinevused ilmnesid Waldorfi- ja Reggio Emilia rühma lasteaiaõpetajate arvamustes vabamängu rolli kohta lapse arengus?*

Sarnasused. Waldorfi- ja Reggio Emilia rühma lasteaiaõpetajate arvates on nende roll sarnane. Mõlemate õpetajate peamiseks ülesanneteks on olla juhendaja ja jälgija. Vajadusel õpetajad suunavad lapsi, pakuvad ideid või toetavad. Samuti on õpetajad keskkonna loojad, kus nad kujundavad keskkonna lastele sobivaks. Õpetajad sekkuvad konfliktidesse äärmisel vajadusel. Vahenditeks on õpetajad muretsenud rühma looduslikud ja taaskasutus materjalid,

rühmas on vähesel määral valmismänguasju. Mõlemas rühmaruumis on tegevus- ja mängukeskused ning kogu ruum on lastele vabalt kasutamiseks.

Mõlema pedagoogika puhul tõid õpetajad välja, et vabamäng on lapse arengu alus. Vabamängu puuduse korral märkisid mõlema pedagoogika õpetajad, et lapsed muutuvad närviliseks, rahutuks ja agressiivseks. Ühtlasi lähevad lapsed omavahel kergemini tülli ja tekivad konfliktid. Vabamängu korraldamisega seotud väljakutseks nimetasid mõlema pedagoogika õpetajad laste poolt tekitatavat segadust ja kõrget mürataset. Mujalt lasteaiast tulnud laste puhul tõid õpetajad sarnaselt välja, et lastel on raskusi mitte valmismänguasjadega mängimisel. Lapsed on harjunud mängima mänguasjadega, millel on kindel funktsioon.

Sotsiaalses arengus tõid mõlema pedagoogika õpetajad välja, et läbi vabamängu õpivad lapsed omavahelist suhtlust. Lapsed saavad ise mängus otsustada, teha koostööd, arvestada teistega ja sõlmida kokkuleppeid. Ühtlasi ei sekku õpetajad alati laste vahel tekkinud konfliktidesse, kuna lapsed oskavad ise tekkinud tülisid lahendada. Loovuse ja kujutlusvõime peamiseks arendajaks pidasid õpetajad mõlemas lähenemises mitte valmismänguasju ja materjale. Need annavad lastele võimaluse ise välja mõelda asjale erinevaid funktsioone, kuidas neid oma mängus kasutada. Mõlema pedagoogika õpetajad rõhutasid vabamängus laste iseseisvust, enesejuhtimisoskust ja emotsioonide tundmaõppimist. Läbi mängu õpivad lapsed ennast tundma ja väljendama.

Mõlema pedagoogikate õpetajad nimetasid, et vabamäng arendab kõiki oskusi. Eraldi tõid nad välja sotsiaal-emotsionaalsed oskused, keele- ja kõneoskused ning kognitiivsed oskused. Vabamängus suhtlevad lapsed omavahel aktiivselt ning seetõttu õpivad nad üksteisega arvestamist, iseennast ja teisi paremini tundma ning lahendama tekkinud tülisid.

Erinevused. Peamise erinevusena ilmnes, et Waldorfrühmas on õpetaja lastele oma igapäevategevustega eeskujuks. Laste mängu ajal lükkab õpetaja lund, parandab mänguasju ja nii edasi. Tähtis on see, et õpetaja tegevus jõuaks laste vabamängu. Reggio Emilias proovivad õpetajad teatud hetkel suunata mängu, et muuta mänguprotsess laste jaoks sügavamaks. Ühtlasi kujunevad Reggio Emilias projektiteemad läbi laste mängu jälgimise.

Kahe pedagoogika erinevused ilmnesid ka keskkonnas. Waldorflasteaias on rühmaruum kodune ja hubane. Kasutatakse rahulikke toone ning oluliseks peetakse minimalistlikku kujundust. Reggio Emilias loetakse keskkonda kolmandaks õpetajaks. Rühma keskkond muutub vastavalt projektile ehk ruumis äratatakse projektiteema nii-öelda ellu. Waldorfpedagoogikas kasutatakse lisaks looduslikele materjalidele ka päriselulisi töövahendeid nagu potid, pannid ja spaatlid, et toetada lapse seostumist igapäevaeluga.

Reggio Emilia pedagoogika peab oluliseks lahtiste osakeste rohket kasutamist, mis toetab lapse uurimisoskust ja katsetamist.

Erinevusi oli märgata ka pedagoogikate vabamängu väärtustamises ning vabamänguga seonduvates probleemides ja väljakutsetes. Waldorfpedagoogikas rõhutakse peamiselt lapse loomulikku arengut ja lapse arengule aja andmist. Reggio Emilia pedagoogikas peetakse tähtsaks lapsest lähtumist ning õpetaja suunamist vabamängus. Õpetaja toob teadlikult vabamängu sisse erinevaid õppevaldkondi ja teemasid. Vabamängu korraldamisega seotud väljakutsetena töid Waldorfrühma õpetajad välja, et lastel puuduvad vajalikud oskused ja teadmised, mida mängus läbi mängida ning seetõttu tekitavad segadust. Samuti on lapsed välisest keskkonnast ülestimuleeritud. Reggio Emilia rühma õpetajate arvates on neil keeruline märgata seda, et vabamängus toimuks lapse astmeline areng. Waldorfpedagoogika õpetajad märkisid mujalt lasteaiast tulnud laste puhul, et lastel puuduvad vajalikud oskused ja teadmised ning nad on harjunud tegutsema juhendamise toel. Reggio Emilia pedagoogikas täheldasid õpetajad, et lapsed mainivad suuremat vabadust kasutada kõiki olemasolevaid materjale ja vahendeid.

Sotsiaalses arengus töid Waldorfrühma õpetajad välja, et suuremad lapsed õpetavad väiksemaid ja ka vastupidi. Waldorfrühma õpetajad täheldasid, et lapsed leiavad endale mänguideid loodusest, nukuetendustest või ka niisama igavlemisest. Reggio Emilia rühma õpetajad leidsid, et lastel tulevad mänguideed rühmas leitavatest materjalidest ja lapsed loovad nende abil erinevaid maailmaid. Waldorfrühma õpetajad mainisid ka, et vahepeal on lastel vaja mängu loovust toetavaid elemente, kostüüme või materjale. Lisaks töid nad välja, et loovust takistavad tegurid on peres olevad arvutid, telefonid ja multifilmid.

Waldorfõpetajad täheldasid, et laste uurimisoskust ja loomulikku uudishimu toetab õues viibimine. Õpetajad mainisid ka, et lapsed jagavad omavahel kodusest keskkonnast saadud kogemusi. Reggio Emilia õpetajad töid välja, et vabamäng annab lastele võimaluse loomulikul teel küsimusi küsida, uurida ja katsetada. Läbi vabamängu saavad lapsed ise juhtida enda õppimisprotsessi. Waldorfis õpetajad viitasid sellele, et lapsed rahunevad läbi vabamängu, eriliselt rahustab lapsi vabamäng õues. Reggio Emilias märkisid õpetajad oluliseks õpetaja rolli märgata ja toetada lapse emotsionaalset eneseväljendust mängu käigus.

Arutelu

Esimese uurimusküsimuse eesmärk oli välja selgitada, millised on Waldorfrühma lasteaiasõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule. Käesoleva uurimuse

tulemustest ilmnes, et Waldorfpedagoogikas peetakse vabamängu lapse arengu aluseks. Õpetajate hinnangul on oluline anda lapsele aega vabalt mängida ning õppida läbi enda kogemuste, kus laps saab ise luua, mõelda ja otsustada. Seda kinnitab ka Waldorflasteaia põhimõtte, mille kohaselt toetab lapse arengut kõige paremini iseseisvalt algatatud vabamäng (Deluca *et al.*, 2019). Käesoleva uurimuse tulemustest ilmnes, et vabamängu kaudu õpib laps väljendama oma soove, arvestama teistega, looma kokkuleppeid ning leidma lahendusi konfliktidele. Ka Becker jt (2023) toovad välja, et vabamäng toetab lapse iseseisvust, loovuse ja eneseregulatsiooni arengut, mis on kooskõlas käesoleva uuringu tulemustega. Õpetajate arvates jagavad lapsed mängus omavahel keskkonnast saadud kogemusi ning õpivad läbi suhtlemise.

Selle töö uurimustulemustest selgus ka, et õpetaja sekkumine vabamängu on minimaalne ning õpetaja roll on olla pigem eeskujuks ja toetajaks oma tegevuse kaudu. Sarnasele järeldusele jõudsid ka Sobo jt (2014), kelle uuringus selgus, et Waldorflasteaias väärtustatakse õpetaja kohalolu viisil, mis ei juhi laste mängu, vaid rikastab seda kaudselt. Gustavson (2019) toob esile, et lapsed peaksid saama mängida erinevate materjalidega või vajadusel ka ilma esemeteta, kasutades oma kujutlusvõimet.

Siinse uurimuse tulemustest selgus, et vabamängu toimumine õues on oluline, kuna see pakub lastele rohkem liikumisvabadust ja võimalusi oma tegevusi mitmekesisemalt kujundada. Seda kinnitab ka Kodsi (2024) uuring, mille kohaselt ei vaja lapsed konkreetseid mängualasid, vaid loovad need ise, kasutades oma loovust ja erinevaid vahendeid. Üldiselt leidsid õpetajad, et vabamängu puudus esineb harva, mis viitab selle olulisele rollile igapäevases õppe- ja kasvatustegevustes. Õpetajate hinnangul on vabamäng kõige universaalsem tegevus, kuna seal kasutatakse kõiki oskusi. Veiga jt (2022) kohaselt tunnevad lapsed mängu ajal end vabalt ja turvaliselt, mistõttu saavad nad kasutada mängus kõiki oma oskusi.

Teise uurimusküsimuse eesmärk oli välja selgitada, millised on Reggio Emilia rühma lasteaiaõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule. Siinse uurimuse tulemustest selgus, et vabamängu peetakse lapse arengu keskseks osaks, mille kaudu omandab laps erinevaid teadmisi ja oskusi. Õpetajate hinnangul annab vabamäng lapsele võimaluse väljendada enda ideid, kogeda kuulatud olemist ning õppida tundma iseennast kui ka oma tundeid. Samuti toetab vabamäng laste omavahelist arvestamist, probleemide lahendamist ja emotsionaalset eneseväljendust. Siinsed tulemused on kooskõlas teooriaga, mille kohaselt on Reggio Emilia pedagoogikas olulisel kohal laste õigused, aktiivne osalemine õppeprotsessis ning lapse emotsionaalse, sotsiaalse ja iseseisva arengu toetamine (Aljabreen, 2020; Deluca *et*

al., 2019) Ka Ahmed jt (2023) rõhutavad, et vabamäng toetab laste emotsionaalset arengut, eneseväljendust, sotsiaalseid oskusi, iseseisvust ja sisemist motivatsiooni. Õpetajate arvates on oluline õpetaja valmisolek märgata lapse vajadusi ning toetada tema emotsionaalset eneseväljendust.

Käesolevast uuringust selgus ka, et Reggio Emilia pedagoogikas peetakse keskkonda „kolmandaks õpetajaks“, mistõttu kujundatakse rühmaruum vastavalt projektiteemale ning õpitavad teemad tuuakse laste jaoks mänguliselt „ellu“. Õpetajate hinnangul aitab selline keskkond kinnistada õpitud vabamängu kaudu ning toetab uute teemade loomulikkude arengut. Becker jt (2023) kohaselt toetab projektipõhiselt kujundatud õpikeskkond lapse iseseisvat avastamist ja mängupõhist õppimist, mis kinnitab ka käesoleva uuringu tulemusi. Samuti selgus siinse uuringu tulemustest, et õpetaja roll on jälgida laste vabamängu ja mõtlemisprotsessi ning pakkuda sobivatel hetkedel suunamist või lisavõimalusi mängu rikastamiseks. Sarnast õpetaja rolli kirjeldavad ka Pukk ja Alunurm (2014), kelle järgi täiendab õpetaja vabamängu erinevate detailidega, mis toetavad lapse fantaasiat ja loovust. Vabamängus kasutatakse peamiselt taaskasutatud materjale ja lahtisi osakesi, mis annavad lapsele võimalusi luua esemetele uusi tähendusi ja kasutusviise. Ka kirjanduses rõhutatakse, et valmismänguasjade vähesus toetab lapse loovust, iseseisvust ja õppimist läbi isiklike kogemuste (Pukk & Alunurm, 2014).

Kolmanda uurimusküsimuse eesmärk oli välja selgitada, millised sarnasused ja erinevused ilmnemid Waldorfi- ja Reggio Emilia rühma lasteaiaõpetajate arvamustes vabamängu rolli kohta lapse arengus. Selle töö tulemustest ilmnem, et mõlemas pedagoogikas peetakse vabamängu oluliseks osaks ning vahendiks, mille kaudu hinnatakse lapse arengut. Õpetajad rõhutasid nii õpetaja kui ka keskkonna rolli ning eelistasid avatud kasutusvõimalustega materjale, mis toetavad lapse loovust ja kujutlusvõimet. Samuti selgus käesoleva uurimuse tulemustest, et läbi vabamängu õpivad lapsed omavahelist suhtlust, koostööd ja üksteisega arvestamist. Ka Gray (2018) rõhutab, et vabamäng toetab lapse sotsiaalsete oskuste arengut, sealhulgas teistega arvestamist, konfliktide lahendamist ja emotsioonide reguleerimist. Lisaks selgus, et vabamäng toetab lapse iseseisvust ja otsustusvõimet. Seda kinnitab ka Ahmed jt (2023), kes rõhutavad, et õpetaja roll vabamängus on olla toetaja ja suunaja, luues turvalise keskkonna lapse arengu toetamiseks.

Kõige suurem erinevus kahe pedagoogilise lähenemise vahel ilmnem õpetaja rollis vabamängu ajal. Siinse uurimuse tulemustest selgus, et Waldorfrühmas on õpetaja pigem eeskuju ja taustal tegutseja, samas kui Reggio Emilia lähenemises on õpetaja aktiivne suunaja ja kaasamõtlev. Ka Niilo ja Kikas (2008) rõhutavad, et õpetaja võib võtta mängus erinevaid

rolle, kuid nende keskseks eesmärgiks on lapse toetamine, turvalise keskkonna loomine ja mängu loomuliku kulgemise võimaldamine. Siinses uuringus ilmned erinevused keskkonna kujundamises. Waldorfrühmas on rühmaruum kodune ja hubane, samas Reggio Emilia rühmas kujundatakse keskkond vastavalt projektiteemadele. Waldorfõpetajad töid esile õues viibimise ja loodusliku keskkonna olulisuse lapse uudishimu kujundamisel. Õues toimuv vabamäng arendab laste motoorseid oskusi (Kurnia *et al.*, 2024) ning selle aja suurendamine toetab laste üldist füüsilist aktiivsust (Razak *et al.*, 2018), mis kinnitab käesoleva uuringu tulemusi. Reggio Emilia õpetaja rõhutasid seevastu lapse võimalusi ise küsimusi küsida, uurida ja katsetada, sarnasele järeldusele jõudis ka Elkind (2008), kelle kohaselt toetavad omaalgatuslikud tegevused lapse uudishimu, kujutlusvõimet ja loovust.

Tulemusi analüüsid võib järeldada, et uurijad said kinnitust, et vabamäng on lasteaiaaegade laste arengus hädavajalik, kuna see toetab mitmekülgselt laste erinevaid oskusi. Vabamängu kaudu on õpetajal võimalik hinnata lapse arengulist valmisolekut ning seda teadlikult dokumenteerida. Uurijad leidsid, et õpetaja professionaalses töös on oluline teadlikult õppida, kuidas vabamängu eesmärgipäraselt rakendada ning näha selles enam kui aega, mil õpetaja tegeleb muude ülesannetega. Vabamängu jälgimine, analüüsimine ja toetamine peaks olema õpetaja teadlik tööülesanne, mis võimaldab paremini mõista lapse arengut ja vajadusi. Mõlemas pedagoogikas esineb nii sarnasusi kui ka erinevusi, kuid ühiseks põhimõtteks on lapse iseseisvuse toetamine, et kasvaks uudishimulik, arukas ja laia silmaringiga täiskasvanu.

Töö praktiline väärtus seisneb selles, et uurimustulemused rõhutasid vabamängu olulisust lapse arengu toetamisel ja selle teadlikul väärtustamisel nii Waldorfi- kui ka Reggio Emilia pedagoogikas. Seetõttu võib töö olla kasulik kõigile lasteaiaõpetajatele, aidates mõista, et vabamäng ei ole ainult osa lapse päevast, vaid oluline võimalus lapse arengu toetamisel ja hindamisel. Samuti pakub töö väärtuslikku lugemismaterjali alustavatele õpetajatele ning neile, kes tunnevad huvi töötada Waldorfi või Reggio Emilia pedagoogikat rakendavates lasteaedades.

Töö piirangud ja soovitused

Bakalaureusetöö piirangutena võib välja tuua, et tegemist on õpetajate arvamustega, mitte tegeliku olukorraga, seega ei saa tulemuste puhul teha üldistavaid järeldusi vabamängu rollist lapse arengule Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikat rakendavates rühmades. Peamiseks kitsaskohaks peavad autorid valimis osalenute väikest arvu. Uurimistöösse oleks saanud kaasata rohkem intervjueritavaid õpetajaid ja Eesti erinevates linnades asuvaid

eralasteaedu. Intervjuusid transkribeerides ja analüüsides tuli välja, et intervjuerijad oleksid saanud rohkem küsida põhjendusi intervjueritavate vastustele. Täpsustavate küsimuste küsimine oleks andnud võimaluse andmeid veel sisukamalt analüüsida. Kitsaskohana ilmnes ka uurijate piiratud kogemus kvalitatiivsete andmete analüüsimisel, mis võis mõjutada nii andmete kogumise protsessi kui ka tulemuste analüüsimise kvaliteeti.

Tulevikus on võimalik võrrelda vabamängu munitsipaal- ja erinevates pedagoogiliste lähenemisviisidega lasteaedades ja vaadata, kuidas erineb laste vabamängu sisu, kestus ja õpetaja roll. Veel on võimalik uurida, kuidas Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikat rakendavates rühmades käinud lastel on läinud üleminek lasteaiast esimesse klassi.

Tänuõnad

Töö autorid avaldavad tänu kõigile lasteaiatõpetajatele, kes panustasid bakalaureusetöö valmimisse. Samuti tänatakse juhendajat Heily Raskat, kes toetas ja juhendas töö kirjutamise protsessis. Suured tänud ka Eve Toompalule, kes aitas autoreid keelelistest küsimustes. Lisaks avaldavad autorid tänu oma lähedastele, kes olid uurimustöö koostamisel toeks ja julgustuseks.

Autorsuse kinnitus

Kinnitame, oleme koostanud käesoleva lõputöö ise ning toonud välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Mõlemad autorid tegid bakalaureusetöö koostamisel tihedat koostööd ning panustasid selle erinevatesse osadesse. Autorid võtsid ühendust intervjueritavate lasteaiatõpetajatega, viisid läbi intervjuud, transkribeerisid need ning tegid koos ka andmeanalüüsi. Töö kirjutati ühiselt ning mõlema autori panus kõikidesse töö osadesse oli võrdne.

Maria Napp
/allkirjastatud digitaalselt/
11.05.2026

Katrin Piirak
/allkirjastatud digitaalselt/
11.05.2026

Kasutatud kirjandus

- Ahmed, S., Khan, D. S., & Mehmood, A. S. (2023). Let them play: A systematic review investigating the benefits of free play in emotional development of children. *Academy of Education and Social Sciences Review*, 3(4), 509-520.
<https://doi.org/10.48112/aessr.v3i4.660>
- Aljabreen, H. (2020). Montessori, Waldorf, and Reggio Emilia: A comparative analysis of alternative models of early childhood education. *International Journal of Early Childhood*, 52(3), 337-353. <https://doi.org/10.1007/s13158-020-00277-1>
- Alushariduse riiklik õppekava (2025). *Riigi Teataja I*, 13.08.2025, 1.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/113082025001>
- Becker, I., Rigaud, V. M., & Epstein, A. (2023). Getting to Know Young Children: Alternative Assessments in Early Childhood Education. *Early Childhood Education Journal*, 51(5), 911–923. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1007/s10643-022-01353-y>
- Bellman, M. & Rämmer, A. (2025). Valimi moodustamine. M. Beilmann, S. Opermann ja D. Kutsar (toim). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*.
<https://samm.ut.ee/valimi-moodustamine/>
- Deluca, C., Pyle, A., Roy, S., Chalas, A., & Danniels, E. (2019). Perspectives on kindergarten assessment: Toward a common understanding. *Teachers College Record*, 121(3), 1-58. <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1177/016146811912100302>
- Elkind, D. (2008). The power of play: Learning what comes naturally. *American Journal of Play*, 1(1), 1-6. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1069007.pdf>
- Fisher, R. (2006). *Mõtlemismängud* (lk 1-3). AS Atlex.
- Gray, P. (2018). Mängu roll sotsiaalses ja emotsionaalses arengus. Kuslap, M (Toim), *Vabadus õppida: miks teeb loomuliku mängimistungi toetamine meie lapsed õnnelikumateks, sõltumatumateks ja paremateks eluaegseteks õppuriteks* (lk 169–194). Tartu: Demokraatliku hariduse kogukond PUNT.
- Haridussõnastik*. (s.a). <http://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=vabam%C3%A4ng>
- Gustavson, M. (2019). *Laste aeg - lasteaed. Alternatiivid pedagoogikas*. Premark.
- Irvin, M. (2017). *The importance of play in early childhood education*. [magistritöö, Northwestern Collage].
https://nwcommons.nwciowa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1067&context=education_masters

- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*.
<https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/>
- Kodsi, S. H. (2022). Constructive play in Waldorf and Normative preschools in Israel: technological thinking and design process during free play. *International Journal of Technology and Design Education*, 32(2), 735-748. <https://doi.org/10.1007/s10798-020-09623-9>
- Kurnia, D., Jarwo, S., & Friskawati, G. F. (2024). Free play is important for children's motor development, but how we can supervise it?: A phenomenological study at early childhood education. *Retos: nuevas tendencias en educación física, deporte y recreación*, (58), 256-264. <https://doi.org/10.47197/retos.v58.104099>
- Kusma, T. (2022). *6-7-aastaste laste vabamäng ja selle õpetajapoolne juhendamine Tartumaa lasteaegade näite*. [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. Dspace.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/84d74f29-28e6-4a35-8aba-d105fdf8196d/content>
- Kõnetuvastus ehk kõne tekstiks*. (s.a.). <https://tekstiks.ee/>
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömp, J. (2025). Intervjuu. M. Beilmann, S. Opermann ja D. Kutsar (toim). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/intervjuu/>
- Majumdar, A. (2020). Role of play in child development. *International Journal of Technical Research & Science*, 5(4), 9-16. <https://doi.org/10.30780/IJTRS.V05.I04.002>
- Neudorf, E., Ugaste, A., Tuul, M., & Mikser, R. (2017). Lasteaiaõpetajate uskumused seoses laste üldoskuste arendamisega riikliku õppekava alusel: lisaseletus lasteaia koolistumise põhjustele. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 5(2), 54-79.
- Niilo, A., & Kikas, E. (2008). Mäng. Kikas, E (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 120-137). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Nugin, K. (2013). *Üldõpetuse rakendamine lasteaias (9-46)*. AS Atlex
- Patton, K., & Winter, K. (2022). Children's agentic capacity, schoolification and risk: competing discourses and young children's experiences in pre-school settings. *Journal of Curriculum Studies*, 54(5), 647-664.
<https://doi.org/10.1080/00220272.2022.2113916>
- Pukk, M., & Alunurm, A. (2014). Reggio Emilia pedagoogika ehk lapse sada keelt. Tammiste, H (Toim). *Tarkus tuleb tasapisi* (lk 172-192). AS Atlex
- Razak, L. A., Yoong, S. L., Wiggers, J., Morgan, P. J., Jones, J., Finch, M., Sutherland, R., Lecathelnais, C., Gillham, K., Clinton-McHarg, T., & Wolfenden, L. (2018). Impact

- of scheduling multiple outdoor free-play periods in childcare on child moderate-to-vigorous physical activity: a cluster randomised trial. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 15(34), 1-12.
<https://doi.org/10.1186/s12966-018-0665-5>
- Saar, A. (1997). *Laps ja mäng* (lk 9-34). Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.
- Sobo, E. J. (2014). Play's relation to health and well-being in preschool and kindergarten: a Waldorf (Steiner) education perspective. *International Journal of Play*, 3(1), 9-23.
<https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1080/21594937.2014.886102>
- Steiner, R. (2025). *Kasvatuskunst- teekond waldorfpedagoogika sügavustesse*. Kriimu Kiisu Kirjastus
- Sutton-Smith, B. (1997). *The ambiguity of play*. (lk 49-59). Harvard University Press.
- Tartu. (2023). *Tartu maakonna koolieelsed lasteasutused*.
<https://www.tartumaa.ee/haridus/maakonna-haridusasutused/koolieelsed-lasteasutused>
- Eesti Teadusagentuur. (2023). *Hea teadustava*. https://eetika.ee/sites/default/files/2023-06/HEA%20TEADUSTAVA_2023.pdf
- Ugaste, A (2005). Laps ja mäng. Henno, K (Toim). *Laps ja lasteaed* (lk 227-255). Tartu: AS Atlex.
- Ugaste, A., & Tuul, M. (2010). Lapse mängu juhendamine. S. Ääremaa (Toim), *Pedagoogiline praktika lasteaias. Abimaterjal üliõpilastele ja juhendajale* (lk 21-22). Tallinna Pedagoogiline Seminar; Tallinna Ülikool; Tartu Ülikool.
- Ugaste, A., Tuul, M., & Välk, T. (2009). Mängu tähtsus lapse arengus ning mängu juhendamine. E. Kulderknup (Toim), *Üldoskuste areng koolieelses eas* (lk 44-47). Kirjastus Studium.
- Veiga, G., da Silva, B. M. S., Gibson, J., & Rieffe, C. (2022). Emotions in play: The role of physical play in children's social well-being. *In The Oxford handbook of emotional development*. (pp. 339–353). <https://doi-org.ezproxy.utlib.ut.ee/10.1093/oxfordhb/9780198855903.013.28>
- Vögtöski, L. (2016). Mäng ja selle osa lapse psüühilises arengus. I. Tõnisson & S. Ratso (Toim), *Laste loovus ja kujutlusvõime* (lk 130–163). Tallinn: TLÜ Kirjastus
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.
- Wickstrom, H., & Pyle, A. (2024). Supporting Early Math Learning Along a Continuum of Guided Play. *Early Childhood Education Journal*, 53(4), 1053-1063. <https://doi.org/10.1007/s10643-024-01650-8>

Lisa 1. Kiri lasteaia õpetajatele

Tere lugupeetud lasteaiajuhataja/lasteaiaõpetaja

Oleme Katrin Piirak ja Maria Napp, Tartu Ülikooli üliõpilased. Kirjutame bakalaureusetööd teemal „Õpetajate arvamused Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikate rollist vabamängu toetamisel lasteaias“.

Bakalaureusetöö raames viime läbi intervjuusid lasteaiaõpetajatega. Sooviksime küsida, kas oleks võimalik Teie lasteaias läbi viia intervjuud nelja õpetajaga. Kuna Teie lasteaias õppe- ja kasvatustöö on inspireeritud Reggio Emilia põhimõtetest, oleks sellest meie töö kirjutamisel palju abi.

Andmete kogumiseks kasutame poolstruktureeritud intervjuud, mis tähendab, et meil on ettevalmistatud küsimused ning vajadusel esitatakse täpsustavaid lisaküsimusi. Iga intervjuu kestab ligikaudu 30 minutit. Intervjuud salvestatakse diktofoni abil ning salvestised kustutatakse pärast bakalaureusetöö kaitsmist. Kõik andmed on anonüümsed ja neid kasutatakse ainult teadustöö eesmärgil.

Oleme väga tänulikud, kui leiate võimaluse meie uurimistööd toetada. Oleme valmis arvestama Teie lasteaia võimaluste ja soovidega.

Kui olete nõus osalema või soovite lisainfot, palume vastata sellele kirjale.

Lugupidamisega

Katrin Piirak

Maria Napp

Koolieelse lasteasutuse õppekava tudengid

Lisa 2. Intervjuuplaan

Intervjuuplaan

Kas olete nõus, et intervjuu salvestatakse? Kõik salvestised ja failid kustutatakse pärast lõputöö kaitsmist.

Meie uurimuse pealkiri on “*Õpetajate arvamused Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikate rollist vabamängu toetamisel lasteaias*”. Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada õpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikat rakendavates rühmades.

Intervjuu koosneb kolmest osast: sissejuhatavad küsimused, Waldorfpedagoogikaga/ Reggio Emilia pedagoogikaga seotud teemad ning lühike kokkuvõte.

Kas annate loa kasutada lõputöös Teie vastustest pärinevaid väljavõtteid või tsitaate pseudonüümi nime all? Kinnitame, et tagame tulemuste analüüsimisel Teie täieliku konfidentsiaalsuse.

Kas annate loa, et pöördume Teie poole sinatades?

I. Osa

Sissejuhatavad küsimused:

1. Kas Teil on pedagoogiline kõrgharidus?

1.1 Mis erialal?

(1.2 Kas Teil on läbitud mõni koolitus või kuidas olete täpsemalt saavutatud kompetentsid?)

2. Kui pikk on Teie töökogemus õpetajana?

3. Kui suur on Teie rühma laste arv ning mitu õpetajat rühmas töötab?

4. Kuidas on Teie rühma päevakava üles ehitatud?

II. Osa

1. Kui pikk on Teie rühmas vabamängu aeg päeva jooksul?

2. Kuidas Teie arvates mõjutab vabamäng lapse sotsiaalset arengut? Palun tooge mõni näide.

Lisaküsimused:

Milliseid sotsiaalseid oskusi olete vabamängus kõige enam märganud?

(koostööoskus, jagamisoskus, läbirääkimisoskus, konfliktide lahendamine, empaatia, kuulamisoskus, eneseväljendus, grupis tegutsemine, sotsiaalsete reeglite mõistmine, sõprussuhete loomine)

Kas saate tuua konkreetse näiteid laste omavahelisest suhtlemisest vabamängu ajal?

3. Millist rolli mängib vabamäng lapse loovuse ja kujutlusvõime kujunemisel? Palun tooge mõni näide.

Lisaküsimused:

Millised mängusituatsioonid on näidanud eriti tugevat loovust?

Kas mõni mängumaterjal toetab loovust rohkem kui teine?

4. Kuidas näete vabamängu seost lapse emotsionaalse heaoluga? Palun tooge mõni näide.

Lisaküsimused:

Kas olete märganud, et vabamäng aitab lapsel oma tundeid väljendada?

Kuidas muutuvad lapsed, kui neil on piisavalt vaba mänguaega?

5. Kuidas toetab vabamäng lapse uurimisoskusi ja loomulikku uudishimu? Palun tooge mõni näide.

Lisaküsimused:

Mida lapsed vabamängus uurivad, avastavad või katsetavad?

Kas saate tuua näite, kus laps õppis või avastas midagi vabamängu käigus?

6. Milline on õpetaja roll vabamängu ajal Teie rühmas? Palun tooge mõni näide.

Lisaküsimused:

Millal tunnete, et peate mängu sekkuma?

Millal lasete mängul täiesti omasoodu kulgeda?

Kuidas jälgite või toetate laste mängu ja arengut?

7. Kuidas toetab rühma keskkond vabamängu ja lapse arengut? Palun tooge mõni näide.

Lisaküsimused:

Millised materjalid või vahendid on vabamängus kõige olulisemad?

Kuidas kujundate ruumi nii, et see kutsuks lapsi mängima ja avastama?

8. Millised oskused arenevad Teie hinnangul vabamängu kaudu kõige enam?

Palun tooge mõni näide.

Lisaküsimused:

Kas märkate, et mõni oskus areneb just Teie pedagoogilises lähenemises eriti tugevalt?

Milliseid muutusi olete laste juures märganud, kui nad saavad palju vabalt mängida?

9. Millised on Teie hinnangul peamised väljakutsed vabamängu korraldamisel? Palun tooge mõni näide.

Lisaküsimused:

Kas ja kuidas mõjutavad vabamängu aeg, rühma suurus või keskkond?

Kuidas te neid väljakutseid igapäevatoos ületate?

10. Kas olete märganud vabamängu oskuste erinevust nendel lastel, kes tulevad mujalt lastaiast?

11. Miks on vabamäng teie hinnangul oluline just selles pedagoogilises lähenemises, mille järgi Teie töötate?

III. osa

Kokkuvõtvad küsimused:

Kas sooviksite veel midagi lisada?

Kas ja milliseid küsimusi tekkis Teil seoses meie uurimustööga?

Kas soovite, et saadaksime Teile lõputöö pärast selle kaitsmist?

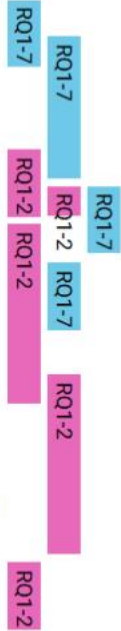
Lisa 3. Intervjuu väljalõige QCAMap keskkonnast

SPEAKER_01

Nii, millist rolli mängib vaba mäng lapse loovuse ja kujundusvõime kujundamisel?

W1

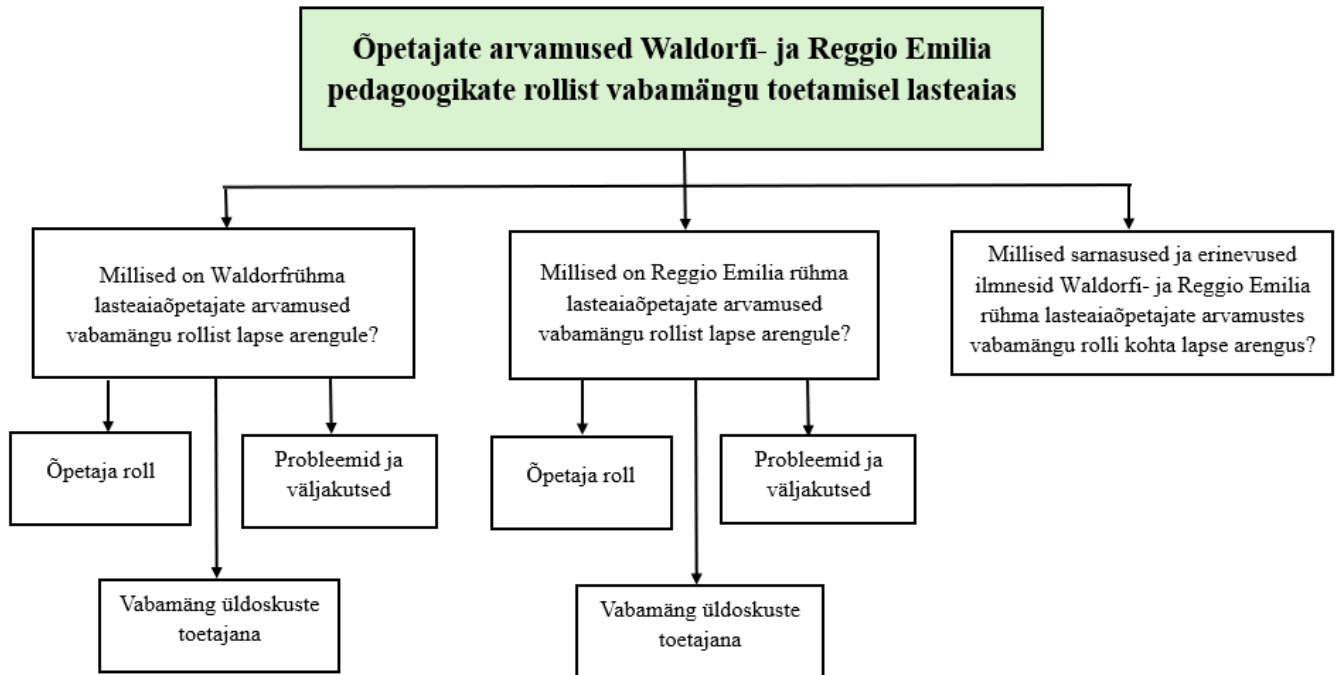
Kuna Waldorf pedagoogikas ja meil Waldorfis lasteaias ei ole valmis mänguasju, mõned üksikud, noh, pusled näiteks on meil valmis, ütleme valmis mänguasjad ja noh, sihukesed õppevahenditest niimoodi, aga meil on hästi palju loodusmaterjalid. Meil on suured klotsid noh, nagu selles suhtes laudad, asjad, millest poisid ise siis, jah, meil on puidust autod küll, aga nad kõik oma loovuse saavad sinna ehitusse, automängudesse, nukud on meil küll jah, waldorf nukud on olemas. Et kööginurgas kõik, et nad selles suhtes, nad saavad oma loovust arendada, Waldorf nukudel ei ole isegi nagu kõik nägu välja, et kas ta on rõõmus või kurb, laps saab selle ise oma loovusega sinna juurde mõelda. Et võimalikult palju ise oma fantaasiat ja loovust käiku panna, et etteantud mängu ja materjali, noh, meil on materjal etteantud mängu, nagu meie ei ütle, et mängige nüüd seda või seda või seda, et laps leiab. Kui ta ütleb, et tal on igav, siis tal on hetkeks igav ja ta leiab omale mängu, et praegu lumi on maas. No ta peab ka leidma omale, kes joonistab lume peale, kes kühveldab lund, kes, kes mida teeb, on ju, aga tal ei ole igav, et kes tahab kelgutada, kes. Et noh, selles suhtes lapse loovust areneb läbi selle ikkagi, kui ta, kui talle ei anta valmis materjali ette.

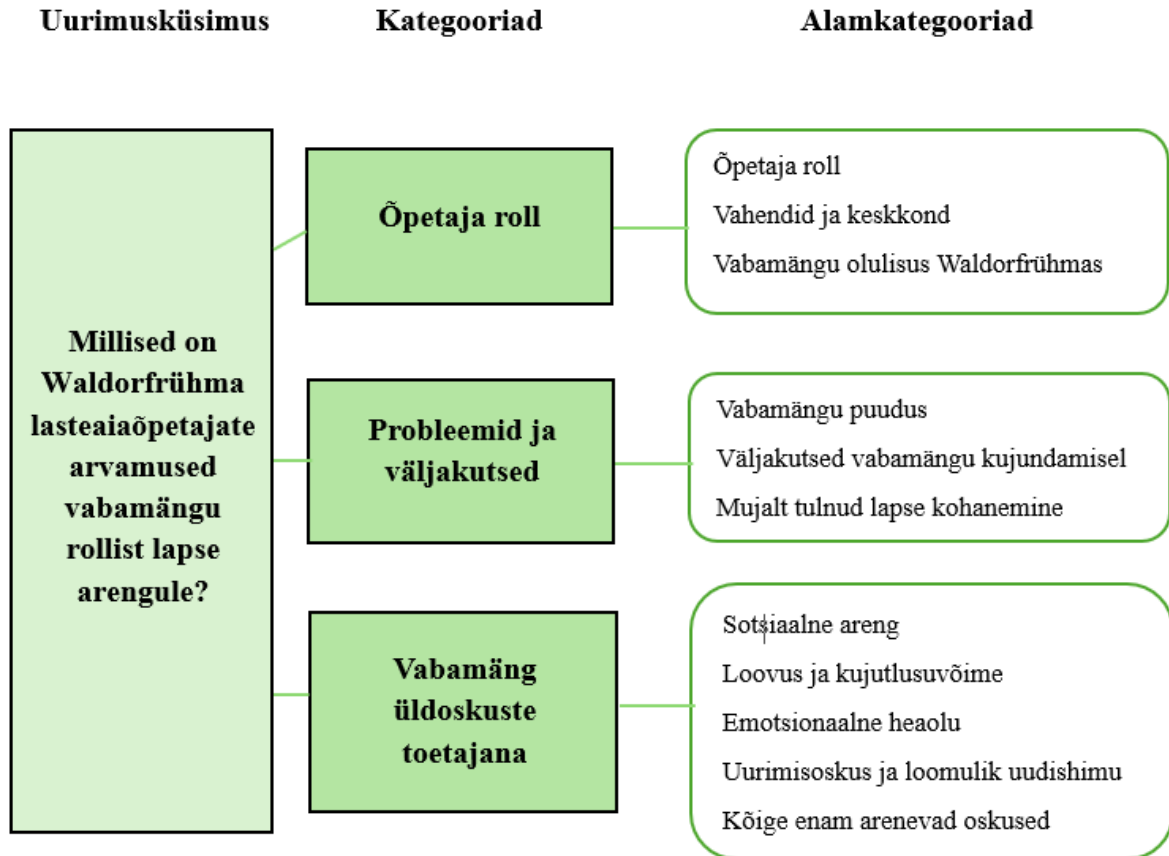
Lisa 4. Koodidest kategooriate moodustamine QCAmap keskkonnas (andmeanalüüs uurimusküsimusele 1. *Millised on Waldorfrühma lasteaiapäetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule?*) vastuste leidmiseks.

Main Categories		+
Õpetaja roll	+	
Õpetaja ülesanne		
Vahendid ja keskkond		
Vabamängu olulisus Waldorfis		
Probleemid ja väljakutsed	+	
Vabamängu puudus		
Väljakutsed vabamängu korraldamisel		
Mujalt lasteaiast tulnud lapse kohanemine		
Vabamäng üldoskuste toetajana	+	
Sotsiaalne areng		
Loovus ja kujutlusvõime		
Emotsionaalne heaolu		
Uurimisoskus ja loomulik uudishimu		
Kõige enam arenevad oskused		

Lisa 5. Uurimusküsimused ja kategooriad

Lisa 6. Uurimusküsimusest *Millised on Waldorfrühma lasteaiaõpetajate arvamused vabamängu rollist lapse arengule?* tulenevate kategooriate ja alamkategooriate tekkimine.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Meie, Katrin Piirak ja Maria Napp

1. anname Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Õpetajate arvamused Waldorfi- ja Reggio Emilia pedagoogikate rollist vabamängu toetamisel lasteaias”, mille juhendaja on Heily Raska, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi ADA kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Anname Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi ADA kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Oleme teadlikud, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitame, et lihtlitsentsi andmisega ei riku me teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Maria Napp

/allkirjastatud digitaalselt/

11.05.2026

Katrin Piirak

/allkirjastatud digitaalselt/

11.05.2026